

Non van formaat

Op zaterdag 11 maart veilt Galerij De Vuyst in Lokeren het doek getiteld 'De non' van Fernando Botero. Het oeuvre van de Colombiaanse schilder en beeldhouwer, met zijn kenmerkende vormen en onderwerpen, kan de afgelopen decennia op grote belangstelling rekenen op de internationale kunstmarkt en behaalde reeds opmerkelijke resultaten. Verzamelaars in zowel Europa als in Noord- en Zuid-Amerika worden aangesproken door zijn toegankelijke maar tevens mysterieuze en intrigerende stijl.

TEKST: **HERVÉ LESCORNEZ**

Boterismo

Botero is een naam die in één adem genoemd wordt met de hedendaagse Latijns-Amerikaanse kunst. Geboren te Medellín in 1932 wil Fernando Botero aanvankelijk stierenvechter worden. Al gauw besluit hij echter deze studie achter zich te laten en legt hij zich toe op de schilderkunst. In

Fernando Botero, 'De non', olieverf op doek, gesigneerd, '82, 94 x 80 cm.
Richtprijs: € 200.000 - 300.000.



1948 stelt hij voor het eerst zijn werken tentoon in zijn geboortestad. Later reist hij naar Madrid om te studeren aan de Real Academia de Bellas Artes de San Fernando. Hier leert hij de Spaanse barokke schilderkunst kennen, waaronder het werk van Velázquez, dat hem inspireert tot schilderen zoals 'Menina' (1978). Vervolgens reist hij door naar Florence, waar hij kennismaakt met de Italiaanse renaissancekunst. Dit laat een diepe indruk op hem na en het is in deze periode dat zijn eigen specifieke stijl zich begint te ontwikkelen, wat tot uiting komt in latere werken als 'After Piero della Francesca' (1998).

Deze stijl zal de benaming 'boterismo' krijgen. Het is een unieke, persoonlijke vormtaal die onmiskenbaar is als zijnde die van Fernando Botero. Hij maakt als het ware zijn handelsmerk van het afbeelden van volumineuze, opgeblazen personages en voorwerpen. Zijn kunstwerken maken indruk op de toeschouwer door de zwaarte kracht die ervan uitgaat. Zijn taferelen lijken stil te staan in zowel tijd als ruimte en stralen tegelijkertijd een enorme rust uit. Daartegenover staat zijn zeer persoonlijke kleurgebruik. Hij gebruikt een rijk coloriet geïnspireerd op de materialen en technieken van de Spaanse en Italiaanse meesters, zoals de toepassing van tempera.

Streven naar schoonheid

Naar eigen zeggen beoogt Botero echter op geen enkele manier een ironisch of zelfs maar komisch effect, wat bij een eerste lezing van zijn werken een mogelijke interpretatie zou kunnen zijn. Zijn onrealistische volumes bieden daarentegen de mogelijkheid om op zijn eigen manier een stijl te bekomen die puur esthetisch is: hij streeft in de eerste plaats naar schoonheid. De grote volumes bieden in dit streven ruimte voor grote kleurvlakken, de ronde vormen voor een elegant lijnenspel. Verhoudingen en perspectief zijn in Botero's streven naar schoonheid ondergeschikt aan een zuiver decoratieve uiting van zijn schilderkunst.

Sinaasappelen

Botero verklaart dat kunst bovenal origineel moet zijn. Deze originaliteit wordt nagestreefd aan de hand van een specifieke stijl. Hij neemt als voorbeeld de sinaasappel: deze heeft enkele universele kenmerken zoals een specifieke oranje kleur en ronde vorm die eigen is aan alle sinaasappelen. Een sinaasappel afgebeeld door de ene kunstenaar zal echter nooit identiek hetzelfde zijn als een exemplaar van een andere kunstenaar. Meer nog, de toeschouwer zal de sinaasappel onmiddellijk herkennen, niet alleen als een stuk fruit maar meteen ook als zijnde de specifieke stijl van een bepaalde kunstenaar. “Als mensen voor mijn schilderijen of voor mijn beeldhouwwerken staan, zullen ze niet enkel een peer of een appel zien,” zegt hij, “Ze herkennen onmiddellijk een Botero.”

Voorkeur voor religieuze personages

Het schilderij ‘De non’ is eveneens in één oogopslag te identificeren als zijnde van de hand van Botero, en het katholieke personage is dadelijk herkenbaar. Met zijn persoonlijke stijl herinterpreteert Botero archetypische portretten van de Italiaanse renaissance. Zijn voorkeur voor religieuze personages kent naar eigen zeggen een puur esthetische oorsprong. De traditionele kledij van bisschoppen, priesters en nonnen bieden hem een waaier aan mogelijkheden in zijn kleur- en vormgebruik, zoals bijvoorbeeld ook het schilderij ‘De bisschop’ uit 1989. Hedendaagse schoonheidsidealen daarentegen beschouwt hij als vormeloos en saai.

Het introduceren van de clerus als onderwerp in de hedendaagse wereld draagt uiteraard een satirisch element met zich mee – hoewel dit niet Botero’s meest hoofdzakelijke doel is. Zijn Colombiaanse achtergrond mag hierbij tevens niet uit het oog verloren worden. In dit land dat bekend staat als het meest katholieke van Zuid-Amerika is de Kerk nog steeds uiterst machtig en alomtegenwoordig. Bijgevolg wordt de laatste decennia veel kritiek geuit op de Colombiaanse Kerk, voornamelijk door kunstenaars en schrijvers. Het satirische aspect in de schilderijen van Botero vloeit voort uit een gevoel van afkeer tegenover dit allesoverheersende instituut.

Rond en dynamisch

‘De non’ is geschilderd in de typisch boterische stijl met ronde, zware vormen en grote kleurvlakken. Het grootste deel van het werk wordt ingenomen door het monumentale personage dat opvallend op de voorgrond staat. De achtergrond is sober, atmosferisch en bijna abstract. Dit sfumato werd tevens toegepast door de Italiaanse renaissancekunstenaars – denk maar aan het achtergrondperspectief in Leonardo da Vinci’s ‘Mona Lisa’. Wat onmiddellijk in het oog springt bij het bekijken van ‘De non’ is haar opvallende hoofddekse.



Deze zogenaamde cornette is de typerende kap van wit linnen gedragen door de Dochters van Liefde, een katholieke gemeenschap opgericht in de 17e eeuw in Parijs door Vincentius a Paolo. De opwaartse beweging van de kap staat in contrast met de zwaartekracht die uitgaat van het personage en verleent de compositie een vrolijke en luchtige toets. Enkele subtiele diagonale lijnen zorgen voor dynamiek en doorbreken de frontale opstelling en ronde vormen.

Dankzij het doordachte lijnenspel wordt de blik van de toeschouwer geleid naar de weinige attributen in de compositie. Rechts bovenaan verschijnt een rode slang, subtiel en frêle in tegenstelling tot de rest van de statische compositie. Listig tracht de slang de non te verleiden, maar deze blijft standvastig trouw aan haar geloften van trouw en kuisheid, die vertegenwoordigd zijn door de twee objecten in haar handen. In haar rechterhand houdt ze een gebedenboekje, als verwijzing naar haar geloof, en ter bevestiging duidt een vinger op het kruisje om haar nek. In de linkerhand is een doornloze witte roos te zien, als symbool voor zuiverheid, die neerwaarts gericht is naar de grond, wat nogmaals bevestigt dat ze weerstaat aan aardse verleidingen.

Tegen de stroom in

Ondanks het hergebruik van klassieke onderwerpen en composities en de traditionele figuratieve stijl, is het oeuvre van Fernando Botero op zijn minst eigenzinnig te noemen. In de jaren '60 verhuist hij zijn atelier naar New York. In die periode wordt de stad gedomineerd door abstract expressionisme en minimalisme, maar Botero blijft trouw aan zijn figuratieve stijl. Zijn standvastigheid blijkt een groot succes te zijn voor hem, maar anderzijds kent hij ook tegenstand. Botero zelf is zich bewust van deze kritiek en omarmt haar zelfs. Hij licht toe: “Sommigen houden van mijn werk, anderen verafschuwen het. Je kan niet door iedereen geliefd zijn. Er zal altijd tegenstand zijn. Ik representeer het tegengestelde van wat vandaag in de kunstwereld gebeurt.”

Meer weten

Bezoeken
De Vuyst
Kerkstraat 22-54
Lokeren
www.de-vuyst.com
Veiling: 11 maart